

О. М. Дмитренко, к. е. н., ст. викладач,
кафедра бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту

РОЛЬ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ В СИСТЕМІ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Постановка проблеми. Обліково-аналітичне забезпечення є основною і найважливішою складовою системи інформаційного забезпечення діяльності підприємства. У зв'язку із швидкими змінами зовнішнього середовища, приведенням системи бухгалтерського обліку до міжнародних вимог, обсяг обліково-аналітичної інформації постійно зростає, ускладнюється її структура. Це обумовлює необхідність пошуку дієвих механізмів і інструментів оцінки, контролю та управління системою обліково-аналітичного забезпечення підприємства. Одним із таких інструментів є внутрішній аудит. Головна його увага зосереджена на аналізі інформаційної системи підприємства, особливо обліково-аналітичної складової в розрізі інформаційних потоків з джерелами їх формування та способами подання.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблемами організації та методики внутрішнього аудиту на підприємствах займалися Білуха М., Бутинець Ф., Каменська Т., Корінко М., Кулаковська Л., Макеєва О., Немченко В., Нетикша О., Пантелеєв В., Піча Ю., Пшенична А., Редько О., Рудницький В., Цал-Цалко Ю. та ін. Разом з тим, в силу існування суперечливих позицій щодо важливості та доцільності внутрішнього аудиту, потребують подальшого дослідження та ширшого висвітлення питання ролі та завдань внутрішнього аудиту в системі обліково-аналітичного забезпечення діяльності підприємства.

Результати дослідження. Головним призначенням системи обліково-аналітичного забезпечення є своєчасне формування та передача якісної обліково-аналітичної інформації системі менеджменту підприємства та зовнішнім користувачам. В більшості наукових джерел в системі обліково-аналітичного забезпечення виділяють дві складових – підсистему обліку та підсистему аналізу. Разом з тим, поняття обліково-аналітичної інформації набуває ширшого змісту, ніж поєднання інформації бухгалтерського обліку та інформації, яка готується методами економічного аналізу. В її складі необхідно також враховувати дані стратегічного обліку та аналізу, що містять показники стратегічного розвитку, індикатори внутрішнього та

зовнішнього бізнес-середовища. Саме тому, на межі між підсистемами обліку та аналізу потрібне «втручання» підсистеми аудиту [1], зокрема внутрішнього. В широкому розумінні внутрішній аудит розглядається як форма внутрішнього контролю, що діє в інтересах керівництва підприємства та регламентована внутрішніми документами. Але, на нашу думку, обмеження лише контрольною функцією не розкриває широти усіх компетенцій і багатофункціональних можливостей внутрішнього аудиту.

За визначенням Інституту внутрішніх аудиторів «внутрішній аудит – це незалежна, об'єктивна діяльність з надання гарантій та консультаційних послуг, що має приносити користь організації та покращувати її діяльність» [2]. Внутрішній аудит охоплює питання, які принципово важливі для виживання і розвитку будь-якого підприємства. На відміну від зовнішнього, він виходить за рамки оцінки фінансових ризиків і звітності, а розглядає більш широкі питання, такі як репутація організації, ефективне використання ресурсного потенціалу, оцінка майбутніх перспектив тощо. Його організація і здійснення є більш виправданими на великих підприємствах з диверсифікованою структурою виробництва, великою кількістю відділів, філій, дочірніх підприємств, оскільки саме в таких структурах керівництву досить складно оперативно отримати достовірну інформацію і оцінити дії керівників структурних підрозділів.

Окрім контрольної, внутрішній аудит виконує такі основні функції: координаційну (планування роботи внутрішнього аудитора з погляду на потреби акціонерів, інвесторів, правління підприємства та раціонального використання можливостей підрозділу); аналітичну (експертна оцінка й аналіз ефективності важливих аспектів господарської діяльності); інформаційну (інформування керівництва підприємства про результати перевірок, виявлені факти порушень вимог законодавства, або внутрішніх правил); консультативну (надання поточних консультацій працівникам підрозділів); захисну (вжиття заходів, спрямованих на збереження активів підприємства від потенційних крадіжок, фактів шахрайства, неефективного управління бізнесом), [3, с.105].

Місце внутрішнього аудиту в системі обліково-аналітичного забезпечення представлено на рис. 1. З даної схеми видно, що внутрішній аудит загалом має для керівництва важливе інформаційне та консультативне значення. Опрацьовуючи потоки обліково-аналітичної інформації внутрішній аудит забезпечує керівництво підприємства достатньою та необхідною проміжною і результативною

інформацією для прийняття ефективних управлінських рішень та оперативного і своєчасного коригування раніше прийнятих рішень.

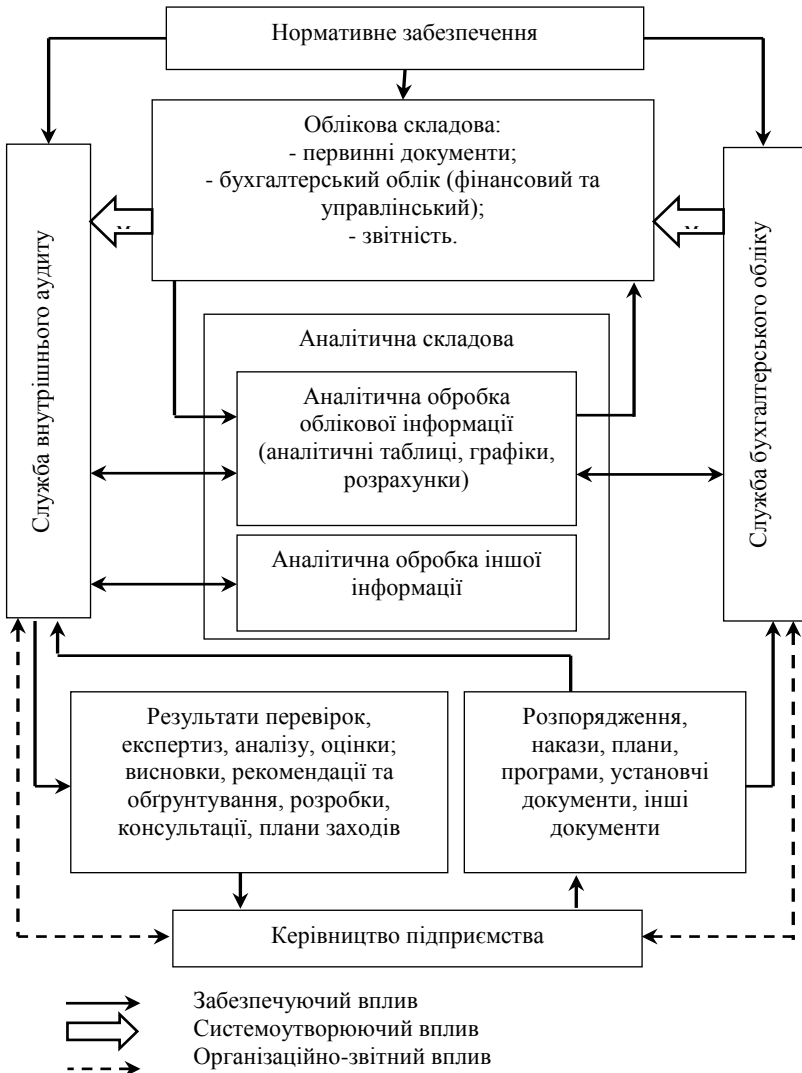

Рис. 1. Місце внутрішнього аудиту в системі обліково-аналітичного забезпечення діяльності підприємства
Джерело: власні дослідження.

Окрім оцінки якості системи бухгалтерського обліку та контролю, він покликаний займатися питаннями економічної діагностики, оцінки та оптимізації бізнес-ризиків, розробки фінансової стратегії, тобто забезпечувати формування обліково-аналітичної системи стратегічного типу – інтегрованої системи обліку, планування, контролю і аналізу, що забезпечує систематизацію інформації для оперативних управлінських рішень і координацію майбутнього розвитку підприємства [4].

В системі обліково-аналітичного забезпечення основними завданнями внутрішнього аудиту є:

- оцінка системи облікових регламентів щодо їх достатності, відповідності чинному законодавству та внутрішнім установчим документам;
- оцінка якості організації служби бухгалтерського обліку, допомога в підборі та тестуванні бухгалтерського персоналу;
- експертиза правильності організації, методології та техніки ведення бухгалтерського обліку;
- експертиза бухгалтерських документів, реєстрів та звітності;
- перевірка ефективності формування та використання ресурсного потенціалу підприємства, дотримання розрахунково-платіжної дисципліни;
- розробка та надання обґрунтованих пропозицій і рекомендацій щодо покращення організації системи контролю, бухгалтерського обліку, розрахунково-платіжної дисципліни, розробка і підготовка методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку;
- оцінка надійності та релевантності інформації, що надається системі управління;
- організація підготовки до проведення зовнішнього аудиту, перевірок податкової інспекції та інших органів зовнішнього контролю;
- організація службових розслідувань з різних надзвичайних обставин;
- оцінка та моделювання стратегічних перспектив розвитку підприємства;
- оптимізація бізнес-ризиків підприємства.

Висновки. Широке коло поставлених завдань перед внутрішнім аудитом підтверджує його важливість та необхідність як в системі обліково-аналітичного забезпечення, так і в системі управління підприємством в цілому.

Список використаних джерел

1. Волощук Л.О. Обліково-аналітичне забезпечення управління інноваційним розвитком підприємства / О.Л. Волощук // Режим доступу: pratsi.opu.ua/app/webroot/articles/1324978528.pdf
2. Definition of Internal Auditing / [Electronic resource]. – Available from: <https://na.theiia.org/standards-guidance/mandatory-guidance/pages/definition-of-internal-auditing.aspx>
3. Гуцаленко Л.В., Ярова А.О. Сутність та функції внутрішнього аудиту на підприємствах України / Л.В. Гуцаленко, А.О. Ярова // Інноваційна економіка. – 2011. – №2. – С. 105-107
4. Фатенок-Ткачук А.О., Замойська К.П. Стратегічний облік у системі управління підприємством / А. О. Фатенок-Ткачук, К.П. Замойська // Режим доступу: ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/12721/1/45_236-245_Vis721menegment.pdf